

Døgninstitutionerne i en brydningstid: Lad os sammen rive murene ned - af Jens Nilsson, formand, Søren Skjødt, næstformand og Henrik Kastrup, konsulent - Foreningen af danske døgninstitutioner for børn og unge (FADD)

Denne kronik handler ikke om 'send flere penge'. Måske der er penge nok på anbringelsesområdet? Måske de bare skal fordeles bedre? Til de rigtige og bedste tilbud? Måske man bare skal give lederne bedre muligheder for at kunne tage ansvaret og løse opgaverne effektivt, målrettet og dedikeret ... så ingen kommer til at betale den højeste pris? Og slet ikke de udsatte børn og unge...

Igenom århundreder har døgninstitutionen eller børnehjemmet været det sted, hvor samfundet har anbragt børn og unge, der har haft så store indlæringsmæssige, psykiske, sociale og følelsesmæssige vanskeligheder – og dermed ofte tillige adfærdsmæssige udfordringer - at deres trivsel og udvikling har været alvorligt truet.

Som udgangspunkt har der historisk set været tre årsager til en anbringelse:

Enten har man vurderet, at de vilkår børnene har haft i familien, i daginstitutionen og i skolen ikke har kunnet matche børnenes omsorgs- eller udviklingsbehov.

Eller også har man haft med børn og unge at gøre, der ikke har kunnet eller villet tilpasse sig de skiftende standarder for, hvad der har været opfattet som god opførsel.

Eller man har ønsket at statuere eksempler på, hvilke former for dårlig opførsel, man som samfund IKKE har villet acceptere for at fastholde retsfølelsen i civilsamfundet.

I praksis har de tre årsager ofte været i spil samtidigt.

Samlet set har man i Danmark siden den første Børnelov i 1905 med lovgivningen i hånden ønsket at tilgodese børnenes tarv (og den offentlige ro & orden) ved at tilbyde disse børn og unge et andet sted at bo – eller stille krav om det - i en kortere eller længere periode med støtte og vejledning fra velmenende voksne.

Gennem tiderne, det vil sige, så længe statistikere har opgjort det, har ca. 1 % af børn i Danmark været anbragt. Og man har brugt mellem 0,5 og 2,5 % af de samlede sociale udgifter til denne type 'foranstaltninger for børn og unge': Fra 60.000 kr. i år 1900 til ca. 13 mia. kr. i 2011.

Siden kommunalreformen i 2007 har kommunerne haft driftsansvaret for hovedparten af de danske døgninstitutioner, af hvilke der i dag er ca. 135 – fordelt over hele landet.

Andre tilbud i anbringelsesviften er private opholdssteder og plejefamilier.

Der er en række begreber, som døgninstitutionen anno 2012 skal tage ydelsesmæssigt afsæt i:

Inklusion, dokumentation, faglighed og medmenneskelighed.

Lad os tage det fra en ende af:

Den socialpædagogiske ydelse er aktuelt og vil fremover ufravigeligt være koblet til begrebet inklusion.

Inklusion er det forhold mellem individ og fællesskab, hvor problemer i forholdet først og fremmest søges løst gennem forandringer i fællesskabet, men hvor individet har ret til et andet fællesskab, hvis det vurderes at være til den enkeltes bedste.

Døgninstitutionens legitimitet er knyttet til, hvorvidt anbragte børn og unge vil være bedre rustet til at indgå aktivt i samfundslivet end da de blev indskrevet.

Langt de fleste anbragte børn og unges ønsker *mest mulig normalitet* i deres liv. Deres drømme går som oftest i retning af 'et godt arbejde, en sød kæreste, et godt sted at bo', osv.

Hvis man sammenholder disse fremtidsønsker med døgninstitutionens inklusionsforpligtelser, er det derfor medarbejdernes opgave at kompensere for de anbragte børn og unges vanskeligheder og at medskabe forudsætningerne for, at de anbragte børn og unge kan træne, udvikle, udvide og nuancere de kompetencer, der skal til for, at de (igen) kan blive en aktiv del af samfundet. Og det bliver man blandt andet ved at være i arbejde eller under uddannelse, betale skat og ikke begå kriminalitet.

Døgninstitutionerne i en brydningstid: Lad os sammen rive murene ned - af Jens Nilsson, formand, Søren Skjødt, næstformand og Henrik Kastrup, konsulent - Foreningen af danske døgninstitutioner for børn og unge (FADD)

Denne kronik handler ikke om 'send flere penge'. Måske der er penge nok på anbringelsesområdet? Måske de bare skal fordeles bedre? Til de rigtige og bedste tilbud? Måske man bare skal give lederne bedre muligheder for at kunne tage ansvaret og løse opgaverne effektivt, målrettet og dedikeret ... så ingen kommer til at betale den højeste pris? Og slet ikke de udsatte børn og unge...

Sådanne parametre kan sammen med undersøgelser, der viser effekten fra indskrivning af et barn på en døgninstitution til udskrivning, være ledetråde for meningsfulde målings- og dokumentationsaktiviteter.

Den socialpædagogiske faglighed har altid været et spejl på samfundsmæssige værdier og normer. Og på ændringerne i synet på børn og unge. En af bevægelserne, som i det øvrige samfund, er gået fra, at børnene som udgangspunkt skulle tilpasse sig, til at børnene nu som udgangspunkt skal udvikle sig.

Fjernsynsudsendelser har vist, at man nogle steder ser ud til at have glemt de institutionelle forpligtelser, der følger med ændringerne i synet på, hvordan man kan behandle børn og unge...

Børnesynet på anbringelsessteder skal i dag være præget af anerkendelse af barnet (ikke nødvendigvis barnets adfærd) og forståelse for (ikke nødvendigvis accept af) barnets kulturelle udgangspunkt.

Den moderne døgninstitution arbejder i spændet mellem at skabe et INTERNT miljø præget af fællesskab, hjemlighed, fred, tid og rum til at blive klogere OG adgangen til og samarbejdet med en række EKSTERNE miljøer med individuelt tilrettelagte udfordringer, hvis sværhedsgrad er bestemt i et samarbejde mellem barnet, forældrene, anbringende kommune og døgninstitutionen. Der er for børnenes skyld brug for tilbud, der har fleksible rammer, og et hurtigtreagerende og agerende beredskab, som kan skabe gennemtænkte og nænsomme overgange i et barns liv: Fra forskellige vilkår og udviklingsfaser i barndom og ungdom til et liv som voksen.

Da det individuelle autoritetsbegreb generelt er under pres i disse år, er der behov for at nytænke, hvordan den professionelle – og nødvendige - autoritet kan relanceres med et nyt indhold i en ny form.

Dels med henblik på at udvikle en autoritet, der virker fremmende for barnets udviklingsproces, dels for – helt basalt - at leve op til lovgivningen.

Men måske mest af alt fordi vi ved, at tidligere anbragte ofte har det til fælles, at de fremhæver den betydning, som 'kærligt insisterende', autentiske og empatiske voksne, der 'blev stående selv om jeg sagde BØH', (eller måske 'lærte mig at sige BØH' ...) haft for barnets positive udvikling.

Langt størstedelen af medarbejderne på en døgninstitution er enten pædagoger eller lærere. Til den uddannede medarbejders faglige ballast hører – udover viden om love og regler, konventioner, udviklingspsykologisk og pædagogisk teori m.m. – også evnen til refleksion. Dette aspekt er helt centralt i miljøer, der kan omfatte dilemmahåndtering med høj sikkerhedsmæssig risiko.

Døgninstitutionen må derfor give opmærksomhed til og afprøve modeller for, hvordan den enkelte medarbejder kan reproducere sin faglighed. Den moderne døgninstitutionen skal konkret både kunne stå i spidsen for - og være en del af det samarbejde, der skal lede til, at målene med en anbringelsesopgave indfries.

Vi ser aktuelt mange ideer til, hvordan døgninstitutionerne tænker samarbejdspartnerskaber og netværk: Samarbejde med frivillige organisationer om lektielæsning og særlige mentorordninger, aftaler om praktikpladser og fritidsjobs, forsøg med gradvis nedjustering af takstniveau i takt med, at resultaterne opnås, forsøg med at løse skærmningsopgaver i belastede miljøer, deltidsanbringelser efter behov, samarbejde med idrætsklubber, samarbejde med erhvervsskoler om merit for visse døgninstitutionsforløb, ansvar for STU-forløb, påvisning og afholdelse af matrikelløse løsninger m.m.

Tilbage står imidlertid den kendsgerning, at socialt arbejde handler om medmenneskelighed: Når Sophie Amalie, Martin, Bill og Sulejma har det så svært, at de er truede på deres trivsel og udvikling, og når deres

Døgninstitutionerne i en brydningstid: Lad os sammen rive murene ned - af Jens Nilsson, formand, Søren Skjødt, næstformand og Henrik Kastrup, konsulent - Foreningen af danske døgninstitutioner for børn og unge (FADD)

Denne kronik handler ikke om 'send flere penge'. Måske der er penge nok på anbringelsesområdet? Måske de bare skal fordeles bedre? Til de rigtige og bedste tilbud? Måske man bare skal give lederne bedre muligheder for at kunne tage ansvaret og løse opgaverne effektivt, målrettet og dedikeret ... så ingen kommer til at betale den højeste pris? Og slet ikke de udsatte børn og unge...

forældre i perioder ikke magter at påtage sig hele ansvaret for opdragelsen af deres børn, så tager andre over.

På døgninstitutionsområdet vedkender vi os vores historie. Vi insisterer på at ville lære af den. Vi følger også med tiden. Det kræver samfundsmæssigt med- og modspil om både hvad der kan være problemet og hvad der kan være løsningen. Og det kræver åbenhed og dialogisk parathed af ledere og medarbejdere på døgninstitutionerne. Derfor nytænker vi rammerne og indholdet i samarbejde med dem, der har ansvaret: Kommunerne og børnenes forældre - i respekt for dem, det hele handler om: De udsatte børn og unge.